

Koninginnenteelt in het doppenproject

Het doppenproject beoogt de Nederlandse imker te ondersteunen bij zijn streven naar betere bijen. Het gaat daarbij om het werken met bijen uit raszuiver materiaal. Het maakt niet uit of dat Buckfastbijen, carnica's of mellifera's zijn. De laatste hebben als nadeel dat we geen mellifera-telers in Nederland hebben. Hier zit de gedachte achter dat door de bastaardering van de inlandse bij selectie op eigen stand geen goed resultaat zal geven. Vooral het streven naar zachtaardige bijen wordt ernstig gefrustreerd.

334

Koninginnenteelt

In het doppenproject kiest men voor een bepaalde vorm van koninginnenteelt zodat teler en imker weten waar ze aan toe zijn. Men gebruikt daarbij de materialen van het koninginnenteeltsysteem Nicot. De teelt begint bij de teler die ervoor zorgt dat hij op een bepaalde dag moerdoppen met jonge larfjes beschikbaar heeft. Deze doppen hebben bij hem dan 24 uur in een starter gezeten en zijn door de bijen voorzien van een randje was. De larve in deze dop heeft in de starter al koninginnengelei gekregen en daarmee is de ontwikkeling tot koningin begonnen. Zo'n dop zal door elk bijenvolk opgekweekt worden tot een rijpe koningin. De imker die deze dop ontvangt moet tijdig zorgen voor een goed pleegvolk.

Het pleegvolk

Van nature maken bijenvolken slechts onder bepaalde omstandigheden zwermplannen. Een van de belangrijke kenmerken van een volk met zwermplannen is dat het veel voedsterbijen heeft. Zwermcellen krijgen daardoor een uitstekende verzorging. Om de haverklap wordt de koninginnenlarve geïnspecteerd om te kijken of het de prinses aan niets ontbreekt. In een pleegvolk moet ook zo'n situatie aanwezig zijn. Het moet een sterk volk zijn met veel jonge bijen die weinig open broed hoeven te verzorgen zodat alle zorg gericht kan worden op de aangeboden moerdoppen. Een volk dat wegens een periode met slecht weer gestopt is met de broedaanzet is niet in de goede stemming om doppen te verzorgen. Het moet dan worden opgepept door het enkele dagen te voeren met een dunne honingoplossing. Het proces van broedzorg wordt daarmee weer in gang gezet en het volk zal zijn taak als pleegvolk goed vervullen.

Een moergoed pleegvolk

Als een imker een moer het gehele seizoen op het volk wil houden, is het jammer om terwille van een moerteelt een goed volk moerloos te maken. Zo'n moergoed volk kan heel goed als pleegvolk worden ingezet zonder gevaar voor zwermen. Een zwermrustig volk bouwt moerdoppen, maar ingehangen moerdoppen maken een volk niet zwermrustig. Het gebruiken van een moergoed volk als pleegvolk vraagt enige voorbereiding. We gaan hierbij uit van een volk dat op twee bakken en een honingkamer zit. Zes dagen voordat de moerdopjes ingehangen worden, wordt een rooster gelegd tussen boven en onderbak. De moer komt onder het rooster. Is ze niet te vinden dan wordt het rooster toch gelegd en wordt 4 dagen later gecontroleerd in welk deel van de kast zich eitjes bevinden. Blijkt de moer dan boven het rooster te zitten dan kan men eenvoudig de bakken omwisselen. Als de moer niet gevonden wordt en het broednest strekt zich uit tot in de honingkamer dan moet men de bijen uit de honingkamer afschudden in de bak eronder en een tweede rooster leggen onder de honingkamer. Dit tweede rooster kan weg zodra we weten waar de koningin zit. Het volk mag ook geen doppen hebben omdat zwermen de teelt kan verstoren. Aanwezige doppen breken we weg. Een volk met belegde doppen is door zijn zwermplannen minder geschikt als pleegvolk, maar soms is er niets beters voorhanden.

De dag voordat we de jonge moerdoppen bij de teler gaan halen controleren we het pleegvolk op zwermcellen, zowel onder als boven het rooster. Deze weer wegbreken. De moer blijft onder het rooster. Omdat er een rooster ligt, kan de koningin de cellen die leeg komen door het uitlopen van het broed niet meer overal beleggen. Daardoor ontstaat er ruimte en dat heeft een vertragende invloed op het ontstaan van zwermduft. Tegelijk met deze laatste controle op doppen hangen we twee ramen met jong open broed uit de onderbak midden in de bovenbak. Omdat ze uit de bak komen waar de moer in zit, moeten ze goed bijenvrij gemaakt worden alvorens ze de bovenbak in gaan. Tussen deze twee ramen laten we een ruimte voor het komende raam met de moerdoppen. Het open broed trekt jonge bijen aan voor de verzorging. Deze jonge bijen zijn dan meteen op de plaats aanwezig waar de moerdoppen verzorgd moeten

worden. Na deze ingreep hebben we een raam over waarvoor geen bestemming is.

Een moerloos pleegvolk

Als de imker gewoon is in de zwermtijd zijn volken moerloos te maken, kan hij heel goed een moerloos volk als pleegvolk gebruiken. De werkwijze is dan enigszins anders. Op dag 9 of 10 voordat bij de teler de moerdoppen gehaald worden, wordt de moer uit het toekomstige pleegvolk gehaald. Zoals gebruikelijk worden dan de mogelijk aanwezige doppen gebroken. De bijen gaan nu redcellen bouwen. Deze worden de dag voordat de moerdoppen gehaald worden, gebroken. Tevens wordt dan midden in het broednest ruimte gemaakt voor het raam met doppen.

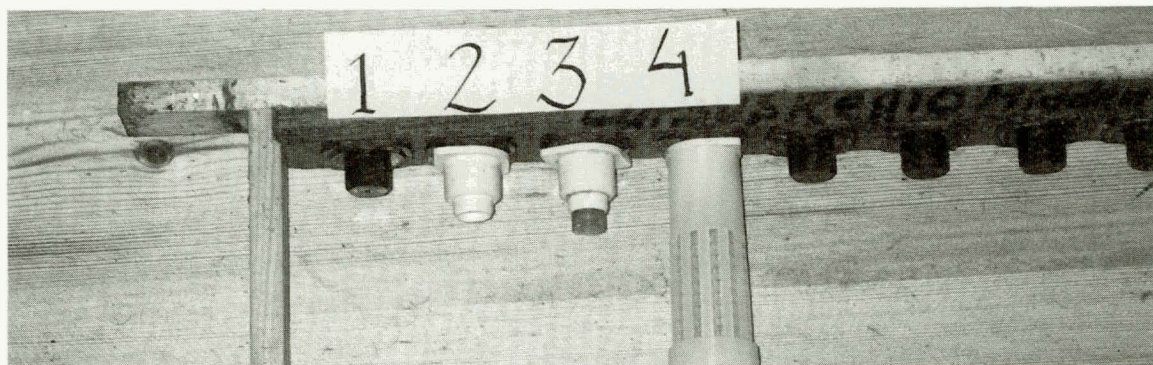
De moerdoppen

In het doppenproject krijgt de imker jonge moerdoppen aangeboden en geen werksterlarfjes die nog als koninginnenlarve aangenomen moeten worden zoals op overlarfdagen gebruikelijk is. De kans op succes wordt hierdoor vergroot. Om de doppen in het pleegvolk te kunnen plaatsen heeft de imker een teeltraam nodig. Dat is een leeg raam met een of twee dwarslatten waarop de basisplaatjes van het systeem Nicot zijn aangebracht. Bij de teler worden de celhouder met het dopje waar de larve inzit op deze basisplaatjes gedrukt. Het teeltraam kan dan mee naar huis en in het pleegvolk gehangen worden. Hoe eerder hoe beter. De praktijk heeft aangetoond dat enige temperatuurswisseling bij het vervoer geen problemen geeft voor het overleven van de larfjes. Uitdrogen is een groter gevaar dan afkoelen. De op het plastic dopje opgebouwde celrand geeft daarentegen wel problemen. Als dat randje tijdens het transport ook maar de geringste schade oploopt, wordt de dop door de bijen niet meer geaccepteerd. Verbazingwekkend is het dat men deze randjes gerust helemaal weg kan snijden. Ze worden dan gewoon

weer opgebouwd. Twee dagen na het inhangen is bij inspectie al te zien welke doppen goed zijn en op hoeveel koninginnen de imker kan rekenen.

De jonge moeren

Voordat de jonge moeren uitlopen, moet de imker iets doen. Niets doen betekent dat de eerste jonge moer die uitloopt de overige moeren die nog in de moerdoppen aanwezig zijn, zal doodsteken. De bijen zullen dan de doppen afknagen en de teelt is om zeep geholpen. Nu gaan we even rekenen. De teler gaat uit van larfjes van één dag oud. Deze larfjes hangen één dag in de starter. Vier dagen nadat de imker ze in het pleegvolk heeft gehangen worden de doppen gesloten. Het duurt dan nog zeven dagen voordat de moeren uitlopen. Als de larfjes die de teler heeft gebruikt iets ouder zijn, is de tijd waarbinnen de moeren uitlopen korter. In de praktijk is de tiende dag, de laatste dag om nog maatregelen te nemen. Er zijn twee dingen die de imker kan doen. Hij kan elke dop in een moerloos volk hangen om ze daar uit te laten lopen. Hij kan dan de kwaliteit van de jonge moer niet beoordelen. Gelukkig kunnen de bijen dat zelf erg goed. De andere mogelijkheid is dat de imker de doppen inkooit. In het doppenproject wordt voor deze mogelijkheid gekozen. Het arrestkooitje van het systeem Nicot wordt eenvoudig over de gesloten dop geschoven. Een goed moment daarvoor is de vijfde dag na het inhangen. Inkooien op de tiende dag kan ook. Onder in het arrestkooitje is ruimte voor honingsuikerdeeg zodat de jonge moer na het uitlopen niet verhongert. Soms bouwen de bijen raat tussen de afzonderlijke doppen. Dan is het lossnijden van de doppen om ze in te kunnen kooien een lastig werkje. Het uitlopen van de jonge moeren wordt niet verhinderd door het inbouwen. Het is een kostelijk moment als de imker aan het einde van de teelt al die jonge moeren in hun kluisjes ziet lopen. Nu kunnen ze naar de volken waarvoor ze bestemd zijn.

Teeltrat met doppensysteem Nicot.